

Christer Gyllenstens bästa handtrycksvarvare

TÖREBODA

Ett halvduussin handtrycksvarvare gjorde på lördagen upp om titeln "Landets bästa handtrycksvarvare". Samtidigt anordnades Öppet hus på värdföretaget Hermanders AB i Töreboda. Många har inte en aning om att yrket finns och ännu färre vet hur det går till. Men efter lördagens Öppet hus har åtminstone 500 personer lärt sig något nytt.

Flera fick prova på hur det känns att hålla i verktyget och försöka trycksvarva en skål. Ingen lätt sak.

Men har man inte gjort annat i drygt 30 år så är det inget problem.

Både första och andra platsen gick till Törebodabor. Erita kom Christer Gyllensten, som jobbat på Hermanders i över 30 år. Tvåa kom Helge Andersson, tidigare Hermanders, numera Älgårds metalltryckeri.

Övriga deltagare hamnade på tredje plats allesammans.

Handtrycksvarvning är något svårt att förklara. Men det går ut på att man sätter upp en "patron", som är en invändig form för den skål som sedan ska tillverkas, i svarven där schucken normalt sitter. Därefter anbringas den plåtskiiva som ska bearbetas mot patronen. Sen startar man svarven. Den snabbt snurrande plåtskivan ska nu "drivas" mot patronens utsida. Det gör

man med ett speciellt verktyg som påminner om ett svarvstäl för träsvavning. Skillnaden är att man nu trycker plåten mot patronen. Det bör också bli en slät och jämn yta på skålen. Där för smörjer man ämnet med fett eller olja för att det blankpolerade verktyget ska glida lätt och inte förorsaka repor.

Tungt och jobbigt

Ett tungt och jobbigt arbete för den som inte behärskar tekniken. Man måste ta ordentligt med spjårn för att orka och därför hänger de flesta handtrycksvarvare i en bred rem. Så lutar de sig åt olika håll beroende på hur mycket kraft som behövs och var den skulle sättas in. Flera av de tävlande använde inte rem utan litade på sina krafter.

Bakom arrangemanget stod

Christer Gyllensten, Hermanders, med 30 år som handtrycksvarvare tog hem förstapriset, följt av Helge Andersson, Älgårds Metalltryck.

Foto: HERMANDERS AB

bland andra Metallindustri-arbetsförbundet, som hade sin kulturansvariga Kjersti Bosdøitler på plats. Hon höll också invigningstalet där hon bland annat poängterade att handtrycksvarvning är ett i dag nästan bortglömt yrke som helst inte bör försvinna.

Problem med rekrytering

Just detta var något som de flesta höll med om. För det gamla handverket har sina fördelar för företagen. Man kan göra små serier billigt. Och de som behärskar handtrycksvarvning får också en alldeles särskild känsla för hur mycket ett material tål.

– Det är värdefullt när vi ska programmera våra automattrycksvarvar, säger Hermanders vd Jan Engström. De vet bäst vad

materiallet tål. I dag är det mycket svårt, snudd på omöjligt, att få tag i folk som behärskar handtrycksvarvning. I hela landet kanske det finns 20 personer. Nu börjar branschen försöka se om sitt hus. – Det var en tanke när vi startade den här driven, säger han. Helst vill vi ha tag i folk som kan föra kunskapen vidare och är villiga att lära sig till handtrycksvarvare.

Bakom SM i handtrycksvarvning stod också Forsviks industrimännen, som också ser det som angeläget att handverket bevaras och får leva vidare.

Roland Holmberg

roland.holmberg@tal.nt.se
0501-987 45

Lars Åkesson från Vallonmässing HB i Söderköping, kom på delad tredje plats.

Foto: MICHAEL GUSTAFSSON